

K-kuckó

K-HANGOLÓ

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd egyre gyorsulva:

- ki-ke-ká-ka-kó-ki-ke-ká-ka-kó...
- kiri-kere-kara-kuru-kiri-kere-kara-kuru...
- kalá-kele-kilí-külű-kalá-kele-kilí-külű
- akka-ekke-ikki-okko-akka-ekke-ikki-okko...
- akra-ekre-ikri-ukru-akra-ekre-ikri-ukru...

Ejtsük tisztán a következő szópárokat, ikerszavakat, majd mondjuk az egész szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- árkon-bokron
- tarkabarka
- kakas-bakas
- róka-móka

Ejtsük tisztán a következő szósort, majd mondjunk egy-egy szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként ismételve:

- kar, kár, kér, kör
- rak, rák, makk, mák

Kikiriki, kipp-kopp

Eszközigény: Számítógép, digitális tábla, kemény tárgyak a kopácsoláshoz

Utánozzuk a kakas hangját a *Kikiriki, jó reggelt* kezdetű mondókával! A *kikiriki* szót végig magasabb hangon ejthetjük, ezzel is jelezve a rikkantó hangot:

<u>K</u> ikiriki, <u>j</u> ó reggelt,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
<u>s</u> zó! a kakas, ha <u>f</u> elkelt.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Nemcsak állatok hangját utánozhatjuk. Most kalapács hangját fogjuk utánozni. Kik dolgoznak kalapáccsal, milyen mesterek?

Mondjuk ritmikusan a *Kipp-kopp, kipp-kopp, kalapács* kezdetű mondókát, amiben két kovács dolgozik: a kicsi kisebb kalapáccsal sűrűbben üt, a nagy nagyobb kalapáccsal ritkábban.

A kicsi kovács minden szótagra üssön, így nyolcad értékenként üt, csak a végén pihen egy negyed értékű hanggal! A nagy kovács viszont végig lassabban, negyed értékenként üssön:

Kipp-kopp, kipp-kopp, ka-la-pács,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
ki-csi ko-vács, nagy ko-vács.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Próbáljuk ki külön a két kovács ritmusjátékát, majd kipróbálhatjuk két szólamban vagy soronként váltva is!

Nézzünk meg egy filmrészletet a *Kovácsok* című tankockán! Figyeljük meg, két kovács hogyan készít egy patkót! Egyik kicsi, másik nagy kalapáccsal dolgozik, és különböző ritmusban verik az izzó vasat, ami ilyen állapotban formálható.

Kattints ide!

Adjunk a gyerekek kezébe különböző kemény tárgyakat (fémkanál, fakanál, kopogófa, építőkocka), amivel a kalapács koppanását utánozhatják! Alkossunk a mondóka segítségével kovácskórust, amiben a nagy és a kis kalapács hangja, ritmusa is szerepet kap!

Ismerjük meg a mondóka hosszabb, párbeszédes változatát, amiben a patkó és patkolás is fontos szerepet kap. A mondókát szintén előadhatja a kovácskórus:

Kipp-kopp, kalapács,	□	tá-tá ti-ti-tá
kicsi kovács, mit csinálsz?	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Sárga lovat patkolok,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
aranyszeggel szegelek.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Uccu, pajtás, kapj fel rája,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
úgyis te vagy a gazdája.	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

Ácsböngésző

Eszközigény: Számítógép, digitális tábla

Nézzük meg a nyitó oldalpárt (66–67. o.), és keressünk rajta szerszámokat, munkaeszközöket. Ki dolgozik fűrészsel, kalapáccsal és szegekkel? Ki dolgozhat ilyen fura kalapáccsal? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, majd ellenőrizzék a választ a szerszámok melletti versben!

Olvassák el a gyerekek némán Kányádi Sándor Ács című versét! Gyűjtsék ki belőle az ács szerszámaikat, munkaeszközeit! Melyik nem szerepel az oldalpár képén?

Figyeljük meg alaposabban az ács munkaeszközeit, munkáját az *Ácsszerszámok, ácsmunka* című tankockán! A képek (a szögtáska kivételével) nagyíthatók. Nevezzenek meg a gyerekek minden szerszámot, amit felismernek! A műhelyben elég sok a böngésző. Az ácskalapács különös alakjáról elmondhatjuk, hogy az íves végén található vájat szöghúzásra szolgál. A szög feje beleakad a vájatba, és a fának nekifeszítve a kalapácsot, ki lehet vele húzni a szeget.

Ácsritmusok

Eszközigény: Kemény tárgyak/ ritmushangszerek

Olvassuk el a verset hangosan is, és kopogjunk hozzá negyed értékenként ütve egyet! A kopácsoláshoz használhatunk kemény tárgyakat, ritmushangszereket.

Kipikopi kalapács,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
korán kél a kicsi ács.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Karján fűrész, kicsi fejsze:	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
kiköszörült jó szekerce.	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Bőrtarsolya tele szeggel,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
állványon éri a reggel.	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

A gyerekek álljanak össze kis csoportokba, és építsenek székekből, bútorokból egy-egy „ácsolt” szerkezetet, ami lehet állvány, lakóépület, híd, kilátó, torony stb.! A bútorokat egymásra

helyezéssel építsék össze, mintha nagyméretű építőkockákkal dolgoznának! Csak olyan magasra építsenek, ami a bútorok egymásra helyezésével stabilan megoldható.

Külön rögzítést nem alkalmazunk, de a szögelést kopogással jelezzük, mintha valóban megtörténne (minden gyereknél legyen egy faeszköz, amivel kopoghat)! Így a teremben elég nagy munkazaj, kopácsolás keletkezik – az a célunk, hogy ezt átéljék a gyerekek.

Fakopácskérdések

Eszközigény: Számítógép, kivetítő

Nézzük meg újra a nyitó oldalpárt (66–67. o.), és fedezzük fel, ki dolgozik még a fán! Hogy nevezzük ezt a madarat?

Keressék meg a nevét a gyerekek Rákos Sándor *Kérdezd meg* című versében! Azok közül, akik ügyesen megtalálják, olvassa fel valaki a verset!

Mit tudunk meg a versből a fakopácsról? Mit nem tudunk meg? Kérdezzük meg tőle!

Figyeljük meg a nagy fakopáncsot (fakopács, fakopáncs – mindkét szóalak használatos, utóbbi a hivatalos) egy rövid filmfelvételen munka közben!

Kattints ide!

Milyen a tollazata? – Emiatt tarka harkály néven is ismert. (A harkályfélék közé sok madárfaj tartozik.)

Hol dolgozik? – Korhadt, száraz faágon, amiben sok a féreg.

Hogyan dolgozik? – Nyugisan, nem kapkodja el. Határozottan, nagy szakértelemmel koppant.

Mit fúr, ácsol a fakopács? Keressük tovább a választ Csukás István *Harkály-mese* című versében! A gyerekek némán olvassák el a verset, és keressék a választ!

Beszéljük meg a harkály (tarka harkály = nagy fakopáncs) munkamódszerét! A fa melyik részét dolgozza meg? Hogyan, miért? Mit talál a kéregben, korhadt fában?

Hol talál a munkájához elég fát?

Fakopácsritmusok

Legyünk most fakopácsmesterek: kopogjuk le a versek ritmusát, miközben olvassuk a verset!

A gyerekek kis csoportokban dolgozzanak, csoportonként választva egyet a két vers közül!

A kopogás kövesse pontosan a versritmust (faeszközökkel is lehet végezni), a sűrű ti-ti és lassú tá értékeket is érzékeltetve:

Erdőn fa van temérdek,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
és minden fán van kéreg,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
kéregben sok a féreg,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
egymástól nem is férnek.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Jön a harkály, kipi-kopp,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
kirántja a kukacot,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
hosszú csőrrel kopácsol,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
bogarat űz, nem ácsol.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Rákos Sándor versében a sorpárok szorosan összetartoznak, ritmikailag egy sorként lehet őket értelmezni:

Körtefánkon ki / kopácsol?	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Kérdezd meg a / fakopácstól!	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Kip-kop, kip-kop, / mint az ács,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
kopácsol a / fakopács.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Körtefánkon mit fúr, / ácsol?	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Kérdezd meg a / fakopácstól!	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

Felkészülés után a csoportok mutassák be fakopácsstudományukat!

Harkálymese

Ne csak hangokkal és ritmussal meséljünk! Képzeld el, hogy a fakopács a kérdésünkre megszólal, és emberi nyelven válaszol, mint a mesében. Mit mondana magáról, az életéről? Mit mesélne? Kis csoportokban vagy az egész osztállyal próbáljuk ki, hogyan mesélnék életükről a harkályok, fakopáncsok! A közös szövegalkotás során a madarak egymástól vehetik át a szót.

KERT ÉS ERDŐ

Hol kopácsolt a fakopács, hol kopácsolt a harkály Rákos Sándor és Csukás István versében?

Az egyik vers kertbe, a másik erdőbe vitt minket.

Két új vers szintén egy kertbe és egy erdőbe visz. De milyen kertbe és milyen erdőbe?

Kellene kis kert

Olvassuk fel Weöres Sándor *Kellene kis kert* című versét, majd beszéljünk:

Milyen kertre vágyik a versbeszélő? Mi kellene még a kerthez? Mire kell neki a taliga (kézzel húzott kiskocsi)? (A taligát használhatja munkára, pl. a termést pakolhatja bele. De használhatja játékra is, a gyerekek szeretik egymást húzogatni a taligával.)

Ki lehet a versbeszélő? Felnőtt? Gyerek?

Ha ti lennétek a helyében, mit szeretnétek még ebbe a kertbe?

Keressük meg a „kertritmust”! Mintha egy jókedvű gazda vagy gazdasszony dúdolná, énekelné. Kísérhetjük koppantásokkal, csengőszóval.

Kellene kis kert, bő-termő,	– U U – – – – –	tá-ti-ti tá-tá tá-tá-tá
léc-kapuján kis réz-csengő.	– U U – – – – –	tá-ti-ti tá-tá tá-tá-tá
Kellene még	– U U –	tá-ti-ti-tá
két fakerék,	– U U –	tá-ti-ti-tá
s egy taligát rá föltennék.	– U U – – – – –	tá-ti-ti tá-tá tá-tá-tá

Papírtaliga

Eszközigény: Ollók, ragasztók, hurkapálcák/ vastag szívószálak, vastag hullámkartonok

Készíthetünk papírtaligát kartondobozból, hullámpapírból. Az ajánlott weboldalon egy kisgyerek által tologatható méretű játéktaliga látható, amit felnőtt készített a kicsinek.

Kattints ide!

Hasonló modellt kisebb dobozokból, akár miniatűr méretben is készíthetünk a gyerekekkel. Ebben az esetben rúdnak és tengelynek elég a hurkapálca vagy vastag szívószál. A kerekeket vastag hullámkartonból vágathatjuk ki, szükség esetén több korongot is egymásra ragaszthatunk. A két kereket célszerű a doboz sarkán elhelyezni, átlukasztva az oldalfalakat, mert így erősebb a tartása, és kevésbé zavarja a rakományt.

Ha nagyobb méret mellett döntünk, műanyag partvisnyelet is használhatunk.

Kerek erdő

Olvaszuk fel Kányádi Sándor *Kerekítő* című versét, majd beszéljünk:

Mi minden kerek ebben a versben? Hogy lehet ennyi minden kerek?

Ki lehet az a Kereki? Mi a foglalkozása? Tudjátok-e, ki az erdőkerülő? (Erdőőr, aki az erdőt a károk ellen őrzi, a fákra vigyáz.)

Keressük meg az „erdőkerülő-ritmust”, ami a már ismert mondókaritmus. Minta Kereki lépegetne, negyed értékenként koppantsunk egyet az ujjunkkal az asztalon:

Amott egy nagy kerek felhő,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
alatta egy kerek erdő,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
kerek erdőn kerek tisztás,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
közepében kicsi kis ház,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
abban lakik Kereki,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
ki az erdőt kerüli.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Kerekítő mozgás

Kövessük a verset kerekítő mozgásokkal, amihez álljunk fel:

*Amott egy nagy kerek felhő, – nagy kört kerítünk a fejük fölött kinyújtott kézzel
alatta egy kerek erdő, – kisebb kört kerítünk az előző alá behajlított kézzel
kerek erdőn kerek tisztás, – két kézzel kerekítünk, és összetesszük két tenyerünket
közepében kicsi kis ház, – egyik tenyéren a másik kézzel házikót formálunk
abban lakik Kereki, – a házikóból két ujjon járó emberalak lesz
ki az erdőt kerüli. – az emberalak körbejárogatja a tenyerünket, tágló körben.*

Kerekítő-körjáték

Játsszunk körjátékot a mondóka szövegére! Alkossanak egy külső és egy belső kört a gyerekek, a külső körben eggyel több gyerek legyen! A külső körben állók befelé fordulva, a belső körben állók kifelé fordulva helyezkednek el. Kézfogással elindul a két kör ellentétes irányban, közben a mondókát mondják. A mondóka végén megállnak, és mindenki megfogja a vele szemben álló kezét. Akinek nem jut pár, az kilép a körön kívülre, és egyedül halad tovább. Közben a körben állók kétszer megismétlik:

Kereki, Kereki,

ki az erdőt kerüli.

Kereki, Kereki,

ki az erdőt kerüli.

Amelyik párhoz Kereki a mondóka végére eljut, annak belső emberét kihívja a külső körbe, és ő a helyére áll. Ezután hasonlóan ismétlődhet a játék, körben járással, az alapmondóka mondásával.

Kert- és erdőképek

Eszközigény: Rajzlapok, festék, színes ceruzák, színes papírok, levelek, termések, ragasztók, ollók

Kihez a kert, kihez az erdő áll közelebb. Mindkettőben jól érezheti magát az ember, ha igazán szereti. A gyerekek melyiket szeretik inkább? Válasszanak ez alapján, és alkossanak egyénileg egy-egy kert- vagy erdőképet rajzolással, festéssel vagy kollázstechnikával! A kollázsban színes papírok mellett levelek, ágak, termések is elhelyezhetők.

Végül helyezzük el két körben (kert- és erdő körben) az elkészült munkákat, és járjuk körül őket, megtekintve egymás alkotásait!

Ki milyen évszakban ábrázolta a kertet vagy az erdőt?

Van-e, aki a telet választotta? Miért?

KIS KARÁCSONY

Képböngésző

Nézzük meg a 68–69. oldal képét. Milyen évszakot ábrázol? Miért?

A kép közepén mit látunk? Mit jelez? Mit jelent az, hogy mind a négy gyertya ég? (Ha adventi időszakban, karácsony előtt járunk, gyűjtsük meg az adventi koszorún a gyertyákat, vagy legalább egy gyertyát, mécses az asztalon!)

A felhők mellett mit látunk? Mit jelez a kép? Mi történt?

Karácsonyi énekek

Kérdezzük meg a gyerekeket: Kinek mit jelent a karácsony? Mi a kedvenc karácsonyi éneketek?

Énekeljünk el néhányat!

A *Kis karácsony, nagy karácsony* kezdetű dalt biztos mindenki ismeri. Énekeljük el!

A *Rossz a Jézus kis csizmája* kezdetű éneket ismeritek? Tanuljuk meg!

Kottával együtt megtalálható itt:

Kattints ide!

Síró ködmön

Tudjátok-e, mi az a ködmön? És vajon miért sír a dalban? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, de ne adjunk pontos magyarázatot! Kérjük meg őket, hogy figyeljék meg a választ Sára és Lóci adventi történetében!

Olvassuk fel Miklya Luzsányi Mónika *Kis karácsony* című történetét, majd pontosítsuk a válaszokat!

A ködmön báránybőrből készült kis kabát. De miért sír? Mit gondolt erről Sára kicsi korában? Mit mondott a tanító néni? Min csodálkozott Lóci? Mit kiáltottak a gyerekek?

Bizony, Jézus szegény volt. Nem palotában született, mint egy királyfi. Istállóban született, mint egy szolgagyerek. Egész életében az embereket szolgálta, pedig ő volt a világ Királya.

És azt mondta, hogy aki segít egy szegény emberen, olyan, mintha rajta segítene.

Jó adni

Szervezzünk a gyerekekkel (a szülők bevonásával) adománygyűjtő akciót! Járjunk utána, hogy a környezetünkben hol van olyan szervezet, csoport, amely a rászorulókhöz el tudja juttatni az adományunkat! Gyűjthetünk ruhaneműt, játékot, mesekönyvet, csupa olyan holmit, amit szívesen adunk, és mi is szívesen fogadnánk, ha hiányozna. A gyerekeket vonjuk be a segítő szolgálatba, hogy tevékenyen átélhessék ők is: jó adni!